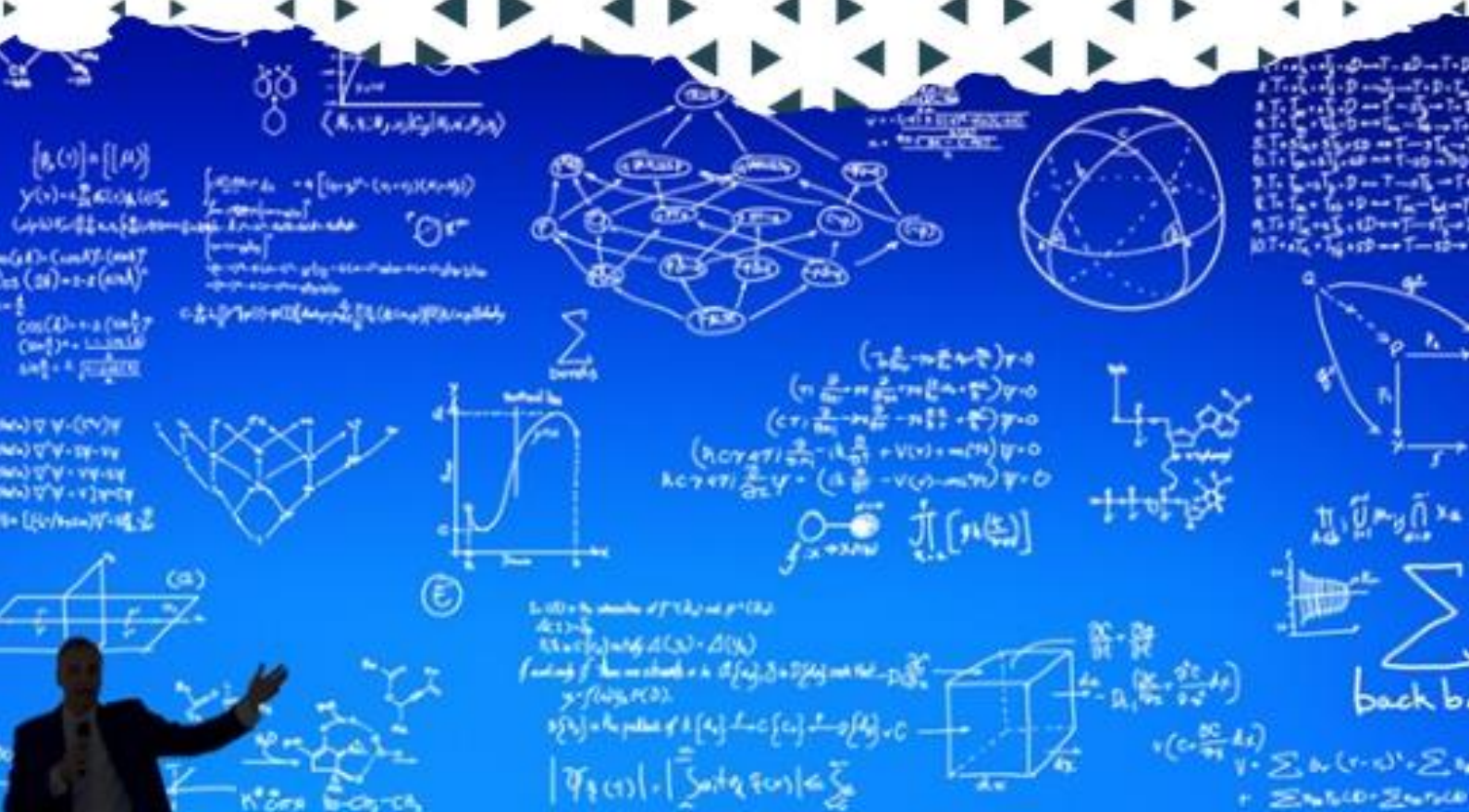

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar doi

zenodo

OpenAIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2025

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 4-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

IKKINCHI TILNI O'ZLASHTIRISHDA MOTIVATSIYANING O'RNI**Safarov Ilyosbek Isroil o'g'li,**

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti,
Filologiya va tillarni o'qitish (ingliz tili) ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi,
Tel: +998 87 888 03 47

Email: silyosbek240@gmail.comIlmiy rahbar: **Xolmuminov Ilhom Abdixalilovich,**

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti, PhD
dotsent,

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy dunyoda ingliz tilini o'rganishda motivatsiyaning tutgan o'rni, uning turlari va motivatsiyani saqlab qolish usullari tahlil qilinadi. Maqolada ichki va tashqi motivatsiya tushunchalari hamda ularning til o'rganish jarayoniga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, samarali til o'rganish uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan amaliy usullar (maqsadli o'rganish, qiziqarli materiallardan foydalanish, progressni nazorat qilish) taklif etiladi. Maqola tilshunoslik sohasidagi mutaxassislar ishlari asosida yozilgan bo'lib, ingliz tilini o'rganayotganlar uchun foydali qo'llanma vazifasini o'tashi mumkin.

Kalit so'zlar: Ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, kognitiv motiv, pozitiv motiv, ijtimoiy motiv, neyromotivatsiya.

Abstract: This article analyzes the role of motivation in learning English in the modern world, its types, and methods of maintaining motivation. The article covers the concepts of internal and external motivation and their influence on the process of language learning. Practical methods that can be used for effective language learning (targeted learning, use of interesting materials, monitoring progress) are also proposed. The article is written based on the works of specialists in the field of linguistics and can serve as a useful guide for those learning English.

Keywords: Internal motivation, external motivation, cognitive motive, positive motive, social motive, neuromotivation.

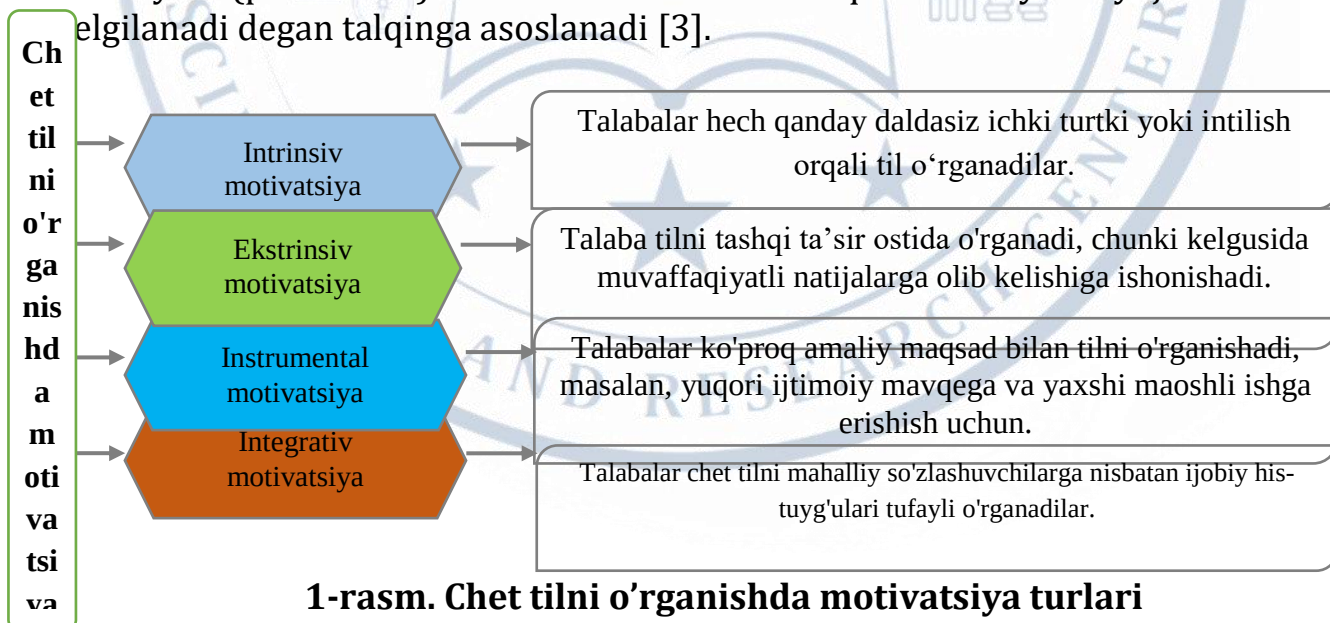
Аннотация: В данной статье анализируется роль мотивации в изучении английского языка в современном мире, ее виды и методы поддержания мотивации. В статье рассматриваются понятия внутренней и внешней мотивации и их влияние на процесс изучения языка. Также предлагаются практические методы, которые могут быть использованы для эффективного изучения языка (целенаправленное обучение, использование интересного материала, контроль прогресса). Статья написана на основе работ специалистов в области лингвистики и может служить полезным руководством для изучающих английский язык.

Ключевые слова: Внутренняя мотивация, внешняя мотивация, когнитивный мотив, позитивный мотив, социальный мотив, нейромотивация.

Kirish: Ingliz tili zamonaviy dunyoda eng keng tarqalgan kommunikatsiya vositasi hisoblanadi. Millionlab odamlar uni o'zlashtirish uchun harakat qiladi, ammo muvaffaqiyat darajasi har xil bo'ladi. Bu farqning asosiy sabablaridan biri – motivatsiya. Motivatsiya til o'zlashtirish jarayonida o'quvchining ichki kuchini uyg'otadi, uni muntazam mashq qilishga undaydi va qiyinchiliklarni yengib o'tishga yordam beradi.

Asosiy qism: Zamonaviy dunyoda ingliz tilini bilish nafaqat shaxsiy, balki professional rivojlanish uchun ham juda muhimdir. Biroq, til o'rganish jarayoni uzoq va murakkab bo'lishi mumkin, shu jarayonda esa motivatsiya asosiy rol o'ynaydi. Motivatsiya til o'rganishda uchraydigan qiyinchiliklarga qaramasdan, o'rganishni davom ettirishga yordam beruvchi bir nechta motivlardan tashkil topadi. Ular:

1. *Kognitiv motiv* yoki o'z-o'zini rivojlantirish motivi. Kognitiv motivning asosida talabaning ishlashga, oldinlab borishga, rivojlanishga, yangi bilim olishga, yangi ko'nikmalarni egallashga va mavjudlarini takomillashtirishga intilishi yotadi. Bu o'zini qobiliyatli his qilish zaruratini tug'diradi. Ehtiyojlar piramidasida inson ehtiyojlarining iyerarxik modelining keng tarqalgan nomi bo'lib, u Amerikalik psixolog A.Maslov g'oyalarining soddalashtirilgan taqdimotidir. Ehtiyojlarni to'liqroq tushunish uchun ular ahamiyatiga ko'ra piramida shaklida taqsimlanadi. A.Maslovning motivatsiya nazariyasi (piramidasida) inson xatti-harakati bir qator asosiy ehtiyojlar bilan belgilanadi degan talqinga asoslanadi [3].

1-rasm. Chet tilni o'rganishda motivatsiya turlari

U motivlar va ehtiyojlar bo'yicha tadqiqotlarni tizimlashtirdi va ularni iyerarxik tartibda taqsimladi. Garchi A.Maslovning o'zi hech bir asarida piramida chizmasidan foydalanmagan bo'lsa ham, ehtiyojlar qat'iy emas, balki har bir shaxsga bog'liq deb hisoblagan. Piramida bir necha bosqichlardan iborat: *fiziologiya, xavfsizlik, sevgi, hurmat, bilim, estetika, o'zini o'zi anglash*.

Dastlabki qadamlar (piramidaning oyog'i) hayotiy ehtiyojlar bilan bog'liq, ammo butun piramida yuqoriga - inson uchun juda zarur bo'lgan o'zini namoyon qilish, o'zini o'zi anglash uchun intiladi. Motivatsiyaning kognitiv usullari *sifatida muammoli vaziyatlar yaratish, rolli o'yinlar, aqliy hujum* kabi usullar qo'llaniladi.

2. *Pozitiv motiv* yoki muvaffaqiyat motivi ushbu motivning shiori "bilim-kuch", bu murakkab muammolarni hal qilish, yuqori natijalarga erishish, erishib bo'lmaydigan maqsadlarga intilshdir. Pozitiv motiv talabaga hayotda ma'lum bir pozitsiyani egallashga yordam beradi, shuning uchun talabaning o'zini o'zi qadrlashi, natijaga yo'naltirilganligini hisobga oladigan ixtiyoriy usullar tanlanadi.

3. *Ijtimoiy motiv*. Kasbiy faoliyatga yo'naltirilganligi sababli, ijtimoiy motiv yetakchi o'rinni egallaydi. Har bir davrda har bir fuqaro o'zini davlatning bir qismi deb biladi va o'zini ijtimoiy guruh bilan birlashtiradi, uning muammolari, manfaatlari, maqsadlari bilan yashaydi [4]. Hozirgi vaqtda ijtimoiy motiv tubdan o'zgarish jarayonini boshdan kechirmoqda. Bu asosan iqtisodiyot sohasida ko'p qo'llanilmoqda. Subyekt o'zini kompaniya manfaatlari bilan tanishtirishi, o'z manfaatlari kompaniya manfaatlari bo'ysundirishi, kompaniya qadriyatlarini o'ziniki deb bilishi kerak. G'arbda bu yondashuv uzoq vaqtdan beri ishlab chiqilgan va G'arb biznesining katta qismi oilaviy rishtalarga asoslanganligi bilan bog'liq (*masalan, Smith & sons, Green & brothers*).

Motivatsiya — bu shaxsni maqsadga erishish uchun harakat qilishga undovchi ichki yoki tashqi kuchdir. Til o'rganishda motivatsiya quyidagi jihatlarda muhim rol o'ynaydi:

1. Davomiylikni ta'minlash – Ingliz tilini o'rganish uzoq muddatli jarayon bo'lib, unda muntazam mashq qilish talab etiladi. Yuqori motivatsiyaga ega bo'lgan o'quvchilar bu jarayonda izchillikni saqlaydilar.

2. Qiyinchiliklarni bartaraf etish – Grammatik qoidalar, yangi so'zlar va talaffuz qiyinchiliklari bilan bog'liq muammolar motivatsiya past bo'lganda, o'rganishni to'xtatishga olib kelishi mumkin.

3. Samaradorlikni oshirish – Ijodiy usullar (*masalan, filmlar, qo'shiqlar, o'yinlar orqali o'rganish*) va motivatsiya o'quvchilarning tilni tezroq va samaraliroq o'zlashtirishiga yordam beradi [3].

Psixologlar motivatsiyani ikki asosiy turga bo'lishadi:

1. Ichki Motivatsiya (Intrinsic Motivation) – Bu shaxsning shaxsiy qiziqishi yoki zavqi tufayli til o'rganishga intilishi. Masalan, ingliz tilidagi kitoblarni asl nusxasida o'qishni yaxshi ko'rish yoki chet elliklar bilan muloqot qilishdan mamnunlik his etish.

2. Tashqi Motivatsiya (Extrinsic Motivation) – Bu tashqi omillar (*masalan, ishga joylashish, imtihonlarni topshirish, mukofot olish*) bilan bog'liq bo'lgan sabablar.

Ideal holatda, til o'rganuvchilarda ikkala motivatsiya ham mavjud bo'lishi kerak, chunki ular bir-birini to'ldiradi.

Motivatsiyani saqlab qolish usullari

Ingliz tilini o'rganishda motivatsiyani yuqori darajada saqlash uchun quyidagi usullarni qo'llash mumkin:

— Maqsadlarni aniq belgilash – "Ingliz tilida erkin gaplashish" kabi aniq va o'lchanadigan maqsadlar qo'yish.

— Qiziqarli materiallardan foydalanish – Sevimli seriallar, podkastlar, o'yinlar orqali tilni o'rganish.

— Muntazam progressni kuzatish – Kundalik yoki haftalik hisobotlar tuzib, o'zganishlarni ko'rib chiqish.

— Ijtimoiy muloqotni kuchaytirish – Til o'rganayotgan do'stlar bilan guruh bo'lib ishlash yoki onlayn muloqot platformalarida ishtirok etish.

— O'zini mukofotlash – Kichik yutuqlar uchun o'zini rag'batlantirish (masalan, bir hafta davomida har kuni so'zlarni yodlash uchun sevimli taom buyurtma qilish).

So'nggi yillarda til o'rganish psixologiyasi sohasida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, an'anaviy motivatsiya tushunchalari zamonaviy polikultural sharoitlarda til o'rganishning murakkabligini to'liq izohlashga yetarli emas. Bu maqola til o'rganish motivatsiyasini tahlil qilishda transdisiplinar yondashuvni taklif etadi, u quyidagi yangi jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Neyromotivatsiya - dopamin tizimining til o'rganishdagi roli;
2. Madaniy motivatsiya - turli madaniyatlarning motivatsion strategiyalarga ta'siri;

3. Digital motivatsiya - sun'iy intellekt texnologiyalarining motivatsiyani shakllantirishdagi roli;

1. Neyroilmiy asoslar.

Yangi funktsional magnit-rezonans tomografiya (fMRI) tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli til o'rganish holatlarida miyaning quyidagi sohalari faollashadi:

- Ventral tegmental maydon (VTA) - mukofot tizimining markazi;
- Dorsolateral prefrontal korteks - qaror qabul qilish jarayonlari;

2. Madaniy paradigmalar; Madaniyat modeli asosida 6 ta madaniy o'lchov bo'yicha til o'rganish motivatsiyasining farqlanishi[4]:

1. Quvvat masofasi;
2. Individualizm-kollektivizm;
3. Erkaklik-feminillik;
4. Noaniqlikdan qo'rqish;
5. Uzoq muddatli yo'nalish;
6. Hedonizm; [1]
3. Sun'iy intellekt integratsiyasi;

Zamonaviy til o'rganish platformalarida qo'llaniladigan adaptiv algoritmlarning motivatsiyaga ta'siri:

- Shaxsiylashtirilgan kontent tavsiya tizimlari;
- Real vaqtda progressni baholash;
- O'yinlashtirish elementlari (gamification);

Xulosa qilganda, ingliz tilini o'zlashtirish jarayonida motivatsiya muvaffaqiyatning asosiy kalitidir. Ichki va tashqi motivatsiyaning muvozanati, shuningdek, o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilish orqali til o'rganuvchilar uzoq muddatli natijalarga erishishlari mumkin. Har bir shaxs o'ziga mos usullarni topib, izchil ravishda harakat qilsa, ingliz tilini mukammal egallash imkoni bor.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dörnyei, Z. (2001). Teaching and Researching Motivation. Pearson Education.
2. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. Contemporary Educational Psychology.
3. Gardner, R. C. (1985). Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation. Edward Arnold.
4. Harmer, J. (2007). The Practice of English Language Teaching. Pearson Longman.